

تورم سد خودکفایی

نگاهی تحلیلی و آماری به خودکفایی مددجویان کمیتہ امداد در استان که در مقایسه با تسهیلات پرداختی، به سبب نرخ بالای تورم رشد نداشته است

عکس: ایمنه‌لوزی/شهرا

گزارش
روز

نویسنده:
آرغ

«از ابتدای امسال تاکنون، بیش از ۵ هزار خانواده تحت پوشش کمیته امداد در خراسان رضوی به مرحله خود کفایی رسیده‌اند»، جشن اشتغال و خودکفایی ۶ هزار و ۳۰۰ مددجوی استان خراسان رضوی بهمن امسال برگزار می‌شود»، بیش از ۲ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان تسهیلات در منابع بانکی داشتیم که در حوزه اشتغال زایی پرداخت شده است»، کل مبلغ تسهیلات در نظر گرفته شده از منابع مختلف برای این استان، ۲ هزار و ۲۳۰ میلیارد تومان است. ۴۰ درصد این مبلغ، معادل ۸۹۲ میلیون تومان، به ۹ هزار مددجوی متقاضی دریافت وام اشتغال، پرداخت شده است»، این جملات در واقع خبرهایی است که به نقل از مدیران کمیته امداد خراسان رضوی، امسال در رسانه‌های رسمی استان منتشر شده است و به آسانی با جست‌وجویی در اینترنت، می‌توان به متن آن‌ها دست یافت؛ خبرهایی که به ظاهر امیدوارکننده و خوش به نظر می‌رسد اما این آمار و ارقام، همه ماجرا نیست و مسئله خودکفایی مددجویان در کمیته امداد امام خمینی (ره) سوی دیگری هم دارد. لابد می‌پرسید سویی دیگر این آمار چیست و چه معنایی دارد؟ خلاصه‌اش این است که در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ با وجود افزایش دوربرابری فرصت‌های شغلی، میزان خودکفایی مددجویان کمیته امداد نسبت به جمعیت هجده تا شصت ساله مددجویان، کمتر از ۶ درصد بوده است. همچنین در همین بازه زمانی فقط ۳۵ درصد افرادی که دریافت‌کننده تسهیلات بودند، خودکفا شده‌اند. این داده‌ها حاصل پژوهش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس و البته در مقیاس کشوری است اما در خراسان رضوی هم گویا در بر همان پاشنه می‌چرخد. همراه ما باشید تا وضعیت خراسان رضوی را در این زمینه بررسی کنیم.

خودکفایی کمتر از ۶ درصد

چهاردهم اسفند ۱۳۵۷ بود که کمیته امداد با هدف محرومیت زدایی و مقابله با فقر راه اندازی شد. معاونت اشتغال و خودکفایی هم از همان ابتدا، به عنوان یکی از ارکان اصلی این نهاد ایجاد شد. از سال ۱۳۶۴ بود که در این نهاد، تمرکز بر اشتغال پایدار و توانمندسازی مددجویان، آغاز و در این سال‌ها طرح‌های متنوعی در همین راستا اجرایی شد. یکی از یافته‌های مهم پژوهش اخیر درباره فرایند توانمندسازی و اشتغال زایی کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ حاکی از افزایش تعداد فرصت‌های شغلی ایجاد شده از ۱۰۲ هزار و ۲۰۹ به ۲۵۶ هزار و ۱۷۸ شغل است. همچنین براساس گزارشی که کمیته امداد ارائه کرده، این نهاد توانسته است وظیفه خود را درباره بند «ب» ماده ۸۳ قانون برنامه ششم توسعه کشور در زمینه ایجاد سالانه ۷۰ هزار شغل، در همه این سال‌ها بیش از میزان مقرر انجام دهد. همه این اعداد و ارقام در حالی است که میزان خودکفایی مددجویان که نتیجه توانمندسازی و ایجاد مشاغل پایدار برای آنان است، در هیچ سالی از این دوره هفت ساله، بیش از ۶ درصد نبوده است.

سیر نزولی خودکفایی مددجویان

برای اینکه درک صحیحی از وضعیت خودکفایی مددجویان کمیته امداد در خراسان رضوی داشته باشیم، باید نگاهی بیندازیم به تعداد تسهیلات خودکفایی پرداخت شده در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ و نیز تعداد مددجویانی که در این سال‌ها به خودکفایی رسیده‌اند؛ براساس آمارهایی که کمیته امداد استان در اختیار ما قرار داده است، تعداد تسهیلات خودکفایی پرداخت شده در این بازه زمانی، تقریباً رشد سه برابری داشته و از ۶ هزار و ۶۷۴ فقره در سال مبدأ بررسی ما به ۱۸ هزار و ۸۲۸ فقره در سال ۱۴۰۲ رسیده است. حالا اگر به تعداد افراد خودکفا شده در این سال‌ها نگاهی بیندازیم، می‌بینیم که روند خودکفایی در مقایسه با تعداد تسهیلات پرداخت شده، نزولی بوده و از ۴ هزار و ۲۸۲ نفر

رضا سلم‌آبادی، مدیرکل کمیته امداد امام خمینی (ره) خراسان رضوی است. او در گفت‌وگو با خبرنگار شهرا، به افزایش تعداد افراد معیشت بگير تحت حمایت کمیته امداد استان در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ اشاره می‌کند و می‌گوید: سال ۱۳۹۵ در استان، ۹۲ معیشت بگير تحت پوشش کمیته امداد بودند که این رقم در سال گذشته به ۳۴۲ هزار و ۹۵۸ نفر افزایش یافته است. سلم‌آبادی سرانه ناچیز وام‌های خودکفایی کمیته امداد و نیز افزایش نیافتن مبلغ این وام‌ها با توجه به نرخ تورم سالانه

کاهش ارزش تسهیلات

تومان در سال ۱۳۹۵ به ۱۷/۴ میلیون تومان در سال ۱۴۰۲ افزایش یافته است. در مجموع، اگرچه مقدار اسمی تسهیلات پرداختی افزایش یافته، با در نظر گرفتن تورم، ارزش واقعی این تسهیلات رشد کمتری داشته و حتی در برخی موارد کاهش یافته است.

تسهیلات پرداختی نیز در این بازه زمانی، ۲۲ برابر شده است، با این حال ارزش واقعی تسهیلات با در نظر گرفتن تورم برپایه سال ۱۳۹۵ فقط ۳/۴ برابر رشد داشته است. همچنین، میانگین پرداختی واقعی به هر فرد (با احتساب تورم) از ۱۳/۵ میلیون

یافته‌های گزارش بازوی پژوهشی مجلس نشان می‌دهد که تعداد تسهیلات پرداختی از ۱۰۲ هزار و ۳۰۹ فقره در سال ۱۳۹۵ به ۲۷۳ هزار و ۹۶۲ فقره در سال ۱۴۰۲ رسیده، که نشان‌دهنده رشد درخور توجه ۱۶۷ درصدی است. مبلغ کل

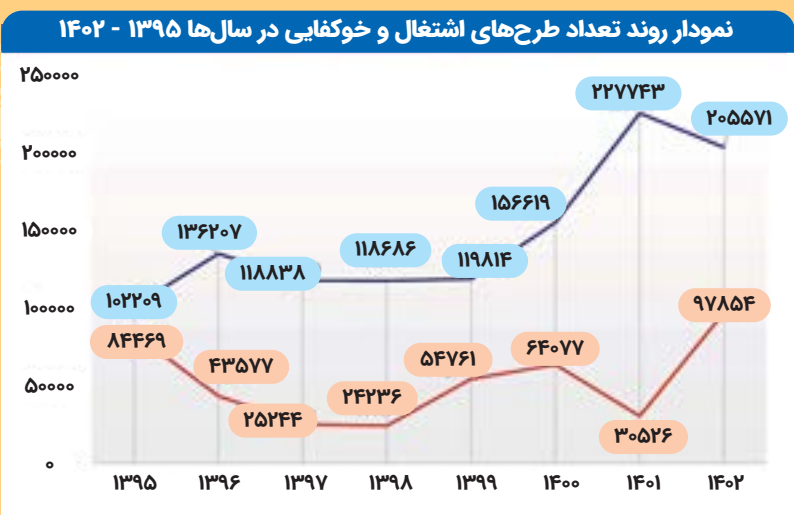
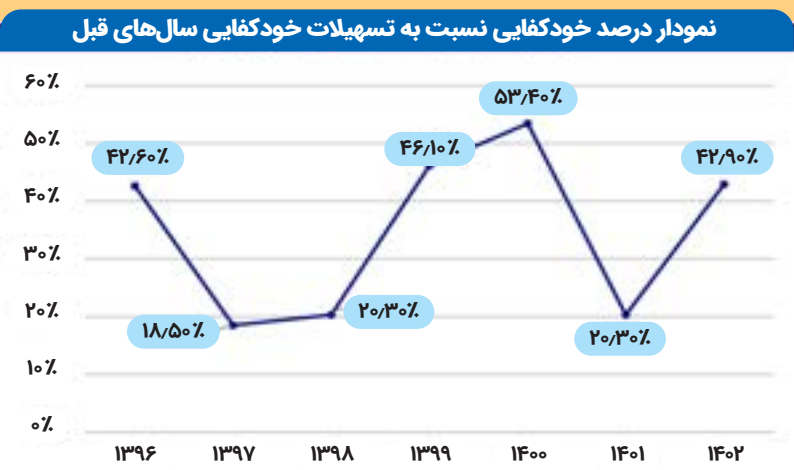
برای توانمندسازی و اشتغال مددجویان، اهدافی در نظر گرفته شده است. در برنامه پنجم توسعه کشور، خروج سالیانه ۱۰ درصد از خانوارها از چتر پوشش نهادهای حمایتی و خودکفایی آن‌ها، به عنوان هدف راهبردی تعیین شده بود. پس از آن، طبق بند «ب» ماده ۸۳ برنامه ششم توسعه کشور، کمیته امداد و سازمان بهزیستی موظف شدند سالانه ۱۰۰ هزار نفر از افراد زیرپوشش خود را توانمند کنند و به اشتغال برسانند. سهم کمیته امداد از این هدف، ۷۰ درصد و سهم سازمان بهزیستی ۳۰ درصد است. از داده‌های گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس می‌توان این‌طور استنباط کرد که تعداد خانوارهای مددجوی تحت پوشش کمیته امداد در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ با شیب تندی در حال افزایش است و از یک میلیون و ۵۸۱ هزار و ۶۰۹ خانوار به ۲ میلیون و ۳۵۹ هزار و ۲۱۸ خانوار در سال گذشته رسیده است؛ البته این روند متأثر از افزایش نرخ فقر در کشور بوده است، به طوری که در سال ۱۴۰۰ میانگین نرخ فقر در کشور به حدود ۳۰/۴ درصد رسیده است. همچنین تعداد مددجویان دریافت‌کننده تسهیلات اشتغال خودکفایی به جز سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۴۰۲ در همه سال‌های مذکور در حال افزایش بوده است، با این حال تعداد خانوارهای به اصطلاح خودکفا شده هیچ نسبت معناداری با تعداد تسهیلات خودکفایی ندارد.

چالش‌ها و راهکارهای خودکفایی

است که از میان آن‌ها می‌توان به این نمونه‌ها اشاره کرد: با توجه به وضعیت نامطلوب خودکفایی مددجویان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی، لازم است به سایر ابعاد توانمندسازی برای ایجاد اشتغال پایدار، نظیر آموزش متناسب با مشاغل جدید، اقدامات حمایتی در مسیر زنجیره تولید ارزش و فراهم بودن نظام مشاوره‌ای و ارزیابی، توجه و سازوکارهای آن در کمیته امداد تقویت شود. همچنین همکاری و هم‌افزایی بین نهاد‌های

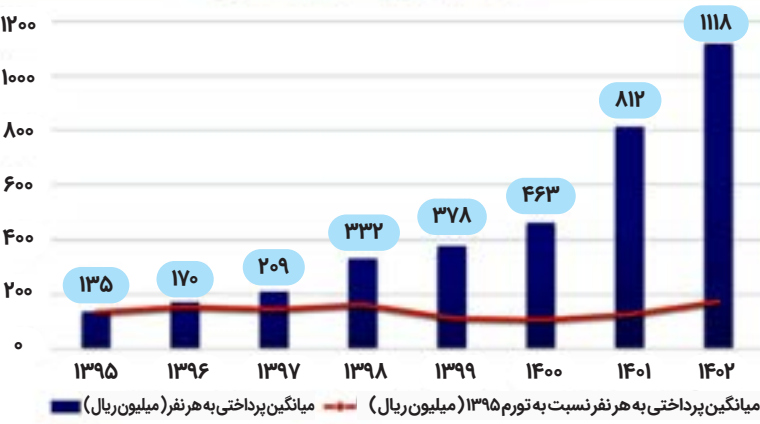
را از چالش‌های خودکفایی مددجویان می‌داند. او افزایش مبلغ سرانه وام‌های خودکفایی کمیته امداد از سوی دولت، متناسب با نرخ تورم جامعه و نیز حذف هزینه‌های تجاری برای ایجاد مغازه توسط زنان سرپرست خانوار در شهرهای بزرگ از جمله مشهد از سوی شهرداری‌ها را نیز، راهکاری برای رفع چالش‌های خودکفایی مددجویان می‌داند. بازوی پژوهشی مجلس نیز چند راهکار در این زمینه ارائه کرده

رابطه معکوس خودکفایی و رشد فقر

مختلف می‌تواند به تسریع در تحقق اهداف این برنامه‌ها کمک کند. توجه به پایداری شغل‌های ایجاد شده برای مددجویان نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. کمیته امداد باید در کنار ایجاد شغل برای مددجویان، به دنبال راه‌هایی برای حفظ و پایداری این شغل‌ها نیز باشد. توانمندسازی و اشتغال زایی مددجویان، یک فرایند بلندمدت و پیچیده است. برای دستیابی به نتایج مطلوب در این زمینه، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و اجرای منسجم و پایش مستمر برنامه‌ها و اقدامات انجام شده هستیم.

نمودار میانگین پرداختی وام اشتغال به هر فرد (میلیون ریال)

نگاهی آماری به وضعیت خراسان رضوی

۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
تعداد خانوار معیشت‌بگیر تحت حمایت	۱۲۲,۷۴۳	۱۵۵,۸۵۶	۱۴۴,۵۱۷	۱۴۵,۵۲۳	۱۷۹,۰۱۳	۱۸۵,۴۹۱	۱۸۶,۲۹۷
تعداد نفقات معیشت‌بگیر تحت حمایت	۲۲۷,۰۹۲	۲۰۶,۴۰۷	۲۹۱,۵۹۵	۲۰۸,۰۷۲	۲۰۷,۱۸۳	۳۴۷,۰۰۳	۳۴۲,۹۵۸
تعداد تسهیلات خودکفایی	۶,۶۷۴	۱۰,۲۸۳	۷,۱۶۸	۸,۵۳۹	۹,۸۰۷	۱۹,۳۲۱	۱۸,۸۲۸
مبلغ به میلیارد ریال	۸۱۴	۱,۶۹۶	۱,۶۰۴	۳,۰۹۸	۴,۲۲۲	۱۵,۶۰۲	۲۲,۳۸۱
تعداد خودکفا شده	۴,۲۸۲	۲,۴۵۱	۱,۷۹۳	۱,۷۰۱	۴,۲۹۱	۶,۰۰۷	۶,۱۹۱